

Schoonmaak en Hygiëne Beleid

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Infectieziekten
- 3 Persoonlijke hygiëne
 - 3.1 Handhygiëne
 - 3.2 Hoesten en niezen
 - 3.3 Hygiëne tijdens het verschonen
 - 3.4 Toiletgebruik
- 4 Schoonmaken en desinfecteren
 - 4.1 Schoonmaken
 - 4.2 Microvezeldoekjes
 - 4.3 Desinfecteren
 - 4.4 Afvalverwerking
- 5 Bouw en inrichting
 - 5.1 Algemene eisen
 - 5.2 Toiletten
 - 5.3 Opslag schoonmaakmaterialen
- 6 Voedselveiligheid
 - 6.1 Basisprincipes van voedselveiligheid
 - 6.2 Hygiëncode
 - 6.3 Zuigelingenvoeding
- 7 Geneesmiddelenverstrekking en medisch handelen
 - 7.1 Geneesmiddelenverstrekking op verzoek
 - 7.2 Thermometer
 - 7.3 Huid- en wondverzorging
 - 7.4 Risico van bloed
 - 7.5 Risico van bijten
- 8 Hygiëne in speel- en zwemgelegenheden
 - 8.1 Zandbakken en zandwatertafels
 - 8.2 Buitenzwembadje
- 9 (Huis)dieren, ongewenste dieren en agrarisch verblijf
 - 9.1 Dierplaagbeheersing
 - 9.2 Wespen en bijen
 - 9.3 Teken

Bijlagen

- Bijlage 1: Schoonmaaklijsten
- Bijlage 2: Hygiëncode
- Bijlage 3: Toegelaten desinfectiemiddelen
- Bijlage 4: Zo maak je moedermelk klaar

Inleiding

De kinderen die worden opgevangen bij Partez kinderopvang & BSO zijn door hun leeftijd en ontwikkelingsfase kwetsbaar. Daarnaast brengt een sociale groep ook de nodige hygiënische risico's met zich mee. Duidelijke werkinstructies rondom hygiëne dragen bij aan een gezonde leefomgeving voor deze kwetsbare kinderen.

Dit protocol is geschreven aan de hand van het protocol vanuit het RIVM. Elke medewerker moet hygiënisch kunnen werken. In dit Protocol zijn zowel richtlijnen en normen over hygiëne, schoonmaak, ziektebeelden en randvoorwaarden die direct te maken hebben met de uitvoering van het werk opgenomen.

Partez verwacht van alle medewerkers dat zij zich houden aan de normen uit deze richtlijn, zodat het risico wordt beperkt op het verspreiden van infectieziekten onder de kinderen en medewerkers.

De hygiënerichtlijn voor kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang is voor het laatst volledig herzien in 2016. Tussentijdse wijzigingen sinds de laatste herziening staan aangegeven in de [Verantwoording](#).

Leeswijzer

Voor de leesbaarheid schrijven we Partez voor Partez kinderdagverblijf en BSO. Iedereen die bij Partez werkt heet in de tekst "beroepskrachten" en de houders managers of coördinatoren heten "leidinggevende".

Elk hoofdstuk en elke paragraaf begint met een korte inleidende tekst. Hierin leest je waarom het onderwerp belangrijk is. Daarna volgt een opsomming van de hygiënenormen eventueel gevolgd met tips of adviezen.

Hygiënenormen

- De hygiënenormen staan in een geel kader. Dit zijn de minimale normen voor een goed hygiënebeleid. Hier moet je aan voldoen.

Tips

- Tips herkent u aan tekst in een grijs kader. Deze punten zijn vrijblijvend. Maar als u de tips opvolgt, werkt je professioneler.

2. Infectieziekten

Verspreiding van ziekteverwekkers worden beperkt door een goede hygiëne. Kinderen hebben nog een lage weerstand en kunnen erg ziek worden door ziekteverwekkers. Daarom zijn kinderen extra kwetsbaar. Zij hebben een grotere kans op het oplopen van een infectieziekte via andere kinderen en het gebruik van gezamenlijke spullen en toiletten.

Een hygiënische omgeving is belangrijk voor de gezondheid van het kind. Hiervoor gelden binnen Partez de basisregels:

- Breng wat vuil is niet in contact met wat schoon is, en andersom.
- Maak schoon wat vuil is of gooi het weg.
- Je kunt niet altijd aan de buitenkant beoordelen of iets vuil of schoon is.
- Alles begint en eindigt met handhygiëne.

Door aandacht te besteden aan hygiëne verkleint Partez de risico's op ziektes, denk aan:

- Een schone leefomgeving;
- Goede persoonlijke hygiëne;
- Bewust hygiënisch gedrag.
- Een goede weerstand betekent dat het lichaam zich voldoende kan beschermen tegen ziekteverwekkers. Het lichaam probeert de ziekteverwekkers zo snel mogelijk weg te werken. Soms lukt dat niet of gebeurt het niet snel genoeg en word je ziek. Dit is bij kleine kinderen eerder het geval. Kinderen hebben nog een lage weerstand omdat zij deze nog moeten opbouwen.

Immuniteit

Immuniteit wordt opgebouwd door het oplopen van een infectie, het krijgen van borstvoeding en door vaccinatie. Het lichaam heeft hierdoor antistoffen kunnen aanmaken tegen bepaalde ziekteverwekkers. Hierdoor hoeft iemand niet per se ziek te worden als deze nog een keer de infectie oploopt. Tegen sommige ziekteverwekkers kun je geen immuniteit opbouwen. Door opnieuw met deze ziekteverwekker in aanraking te komen kan iemand steeds weer ziek worden.

Belang van hygiëne

Hygiëne is het schoonmaken en desinfecteren van voorwerpen en oppervlakken, maar ook het wassen van de handen of het wassen van het lichaam. Een goede manier van hoesten en niezen toepassen is ook hygiëne. Door goede hygiëne houden we vuil waarvan de ziekteverwekkers leven en de ziekteverwekkers zelf weg. Zo verlagen we het risico op het verspreiden van infectieziekten en verbetert de gezondheid.

3. Persoonlijke hygiëne

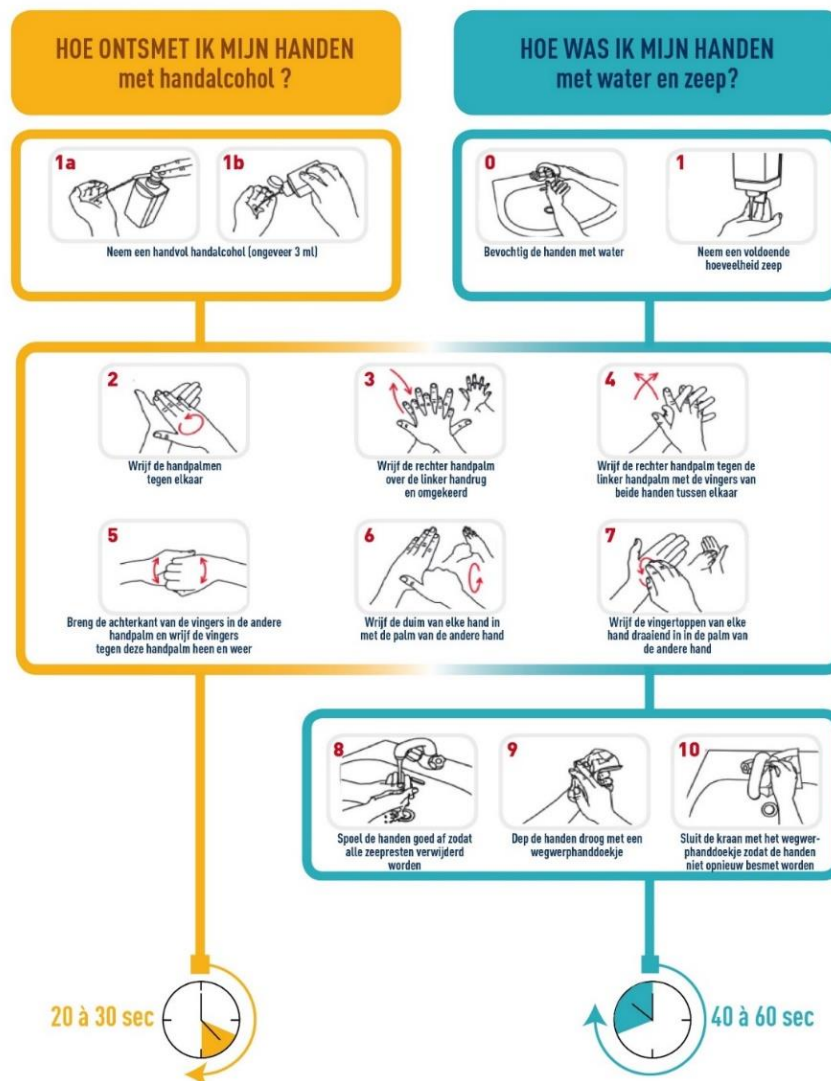
In dit hoofdstuk vind je de normen en adviezen voor de persoonlijke hygiëne van beroepskrachten en kinderen. Bij persoonlijke hygiëne kan gedacht worden aan schone handen, hygiëne bij hoesten en niezen, tijdens het verschonen en het toiletgebruik.

3.1 Instructies Handhygiëne

Bacteriën en virussen zijn overal, op deurknoppen, tafels, telefoons en andere voorwerpen, apparaten en materialen. Sommigen kunnen ziekteverwekkend zijn. Een van de meest voorkomende manieren waarop ziekteverwekkers worden verspreid, is via de handen. Door regelmatig handhygiëne toe te passen wordt de kans dat jij of iemand uit jouw omgeving ziek wordt klein.

Partez past voor een goede handhygiëne onderstaande regels toe:

- Was handen met water en vloeibare zeep als ze zichtbaar vuil zijn. Gebruik dan geen desinfecterend middel (handalcohol); door zichtbaar vuil vermindert namelijk de werking.
- Zijn de handen niet zichtbaar vuil? Dan mag je kiezen of je de handen wast óf desinfecteert. Pas de manieren echter niet allebei toe; de huid droogt dan te veel uit en beschadigt sneller. De handen worden voldoende schoon als je ze alleen wast of alleen desinfecteert.
- Houd de nagels schoon.

Voor het handen wassen gelden binnen Partez de volgende normen:

Hygiënenormen

- **Was handen vóór:**
 - Het bereiden of aanraken van het eten en flesvoeding;
 - Het eten of helpen bij het eten;
 - Het verzorgen van een wond;
 - Het aanbrengen van crème of zalf.
- **Was handen na:**
 - Het bezoek aan het toilet;
 - Het verschonen van een luier;
 - Het afvegen van de billen van een kind;
 - Het contact met lichaamsvocht zoals speeksel, braaksel, ontlasting, wondvocht of bloed;
 - Het verzorgen van een wond;
 - Bij zichtbaar of voelbaar vuile handen;
 - Het hoesten, niezen of het snuiten van de neus (ook bij gebruik van een zakdoek);
 - Het buitenspelen;
 - Het contact met vuil textiel, afval of de afvalbak;
 - Het schoonmaken;
 - Het uittrekken van handschoenen.

Tips

- Van het wassen kunnen de handen droog worden, smeer daarom de handen zo vaak in met crème of olie als u nodig vindt en laat goed intrekken.
- Indien de handen niet zichtbaar vuil zijn, dan kunnen de handen van beroepskrachten ook ingewreven worden met een handdesinfecterend middel toegelaten door het Ctgb
Let op: een handdesinfecterend middel kan alleen gebruikt worden bij zichtbaar schone handen.

Horloges, armbanden, ringen en andere sieraden kunnen ziekteverwekkers vast houden en belemmeren een goede handhygiëne.

Hiervoor gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Draag geen* sieraden bij risicovolle handelingen zoals het verschonen van een luier, wondverzorging, eten bereiden etc.

* **Aanvulling Partez:** afspraken zoals opgenomen in onze huisregels en personeelsbeleid gelden binnen Partez:

- De PM'er draagt geen lange oorbellen of sieraden waar kinderen zich aan kunnen bezeren of achter kunnen blijven hangen.

Tips:

- Het wordt aangeraden om helemaal geen horloges, armbanden of ringen te dragen. Doet u dit wel, let u er met het handenwassen extra goed op om deze ook schoon te maken en goed af te drogen. Zeker wanneer er een infectieziekte heerst op de groep!

Voor schone handen geldt ook dat de nagels schoon zijn.

Hiervoor gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Houd de nagels kort en schoon.*

* **Aanvulling Partez:** afspraken zoals opgenomen in onze huisregels en personeelsbeleid gelden binnen Partez: De PM'er heeft verzorgde nagels (niet te lang en schoon).

3.2 Hoesten en niezen

Door hoesten en niezen, kunnen ziekteverwekkers zich verspreiden via de lucht. Als een kind deze lucht vervolgens inademt kan hij ziek worden. Door te hoesten of te niezen in de handen, kan jij of het kind de ziekteverwekkers verder verspreiden via de handen, bijvoorbeeld bij handen schudden of het aanraken van voorwerpen.

Stoffen zakdoeken of tissues hergebruiken maakt dat je de infectieziekten verder verspreidt of de kans geeft om deze te laten groeien in de zakdoeken. Een goede hoest- en nieshygiëne vermindert de verspreiding van de ziekteverwekkers.

Hygiënenormen

- Hoest of nies in een papieren zakdoek, of aan de binnenkant van de elleboog, of anders in de mouwen.
- Gooi papieren zakdoeken na gebruik meteen weg. Pas een goede handhygiëne toe.

3.4 Hygiëne tijdens het verschonen

Tijdens het verschonen van de luiers kan je urine of ontlasting op uw handen krijgen, ook al kunt u dit niet (altijd) zien. In urine en ontlasting kunnen ziekteverwekkers zitten.

Tijdens het verschonen van een kind, kan er urine of ontlasting op het verschoonkussen komen. Daarom is het nodig om hygiënisch te werken en het verschoonkussen goed schoon te houden.

Voor het hygiënisch werken tijdens en na het verschonen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Plaats de verschoonplaats in de buurt van een kraan met zeep en papieren doekjes, maar gescheiden van de voedselbereidingsplek.
- Verschoon kinderen op een verschoonkussen van glad en afwasbaar materiaal dat met water en allesreiniger schoon te maken is.
- Billendoekjes e.d. zijn niet geschikt om het verschoonkussen schoon te maken.
- Vervang het verschoonkussen direct als het beschadigd is.
- Maak het kussen schoon na elke verschoningsronde en bij zichtbare vervuiling
- Gooi de gebruikte luier na het verschonen direct in een luieremmer of in een afgesloten afvalcontainer (met voetpedaal).

3.5 Toiletgebruik

Ook op handen en sanitair kan urine en ontlasting komen na een toiletbezoek. Vuile handen kunnen ziekteverwekkers op verschillende oppervlakten verspreiden. Denk hierbij aan de spoelknop, de kraan, de handdoekhouder, de lichtsakelaar of de deurkruk.

Hygiënenormen

- Houd je aan de instructies voor het handen wassen;
- Als ervoor gekozen wordt om een potje te gebruiken, dan gelden de volgende normen:
 - Reinig meteen na gebruik het potje met water en allesreiniger. Berg het potje droog op.
 - Gebruik een aparte borstel voor het reinigen van de potjes.

4. Schoonmaken en desinfecteren

In dit hoofdstuk vind je de normen voor schoonmaken, schoonmaaktechnieken en desinfecteren. In vuil en stof kunnen ook ziekteverwekkers zitten. Door regelmatig schoon te maken, haalt u veel van deze ziekteverwekkers weg en verkleint u de kans om ziek te worden. Er is een verschil tussen schoonmaken en desinfecteren.

Schoonmaken is stof en vuil verwijderen en hierdoor ook de meeste ziekteverwekkers, bijvoorbeeld door te stofzuigen of te dweilen. **Desinfecteren** is het verwijderen van ziekteverwekkers, tot een zo laag niveau dat deze niet meer ziekmakend zijn. Dit doe je pas ná het schoonmaken en in bepaalde situaties zoals bij een uitbraak van een ziekte.

Partez heeft standaard schoonmaakformulieren die op alle locaties dienen te worden gebruikt (Zie bijlage 1). In de schoonmaakschema's staat hoe vaak en op welke manier gereinigd moet worden. Je mag natuurlijk vaker schoonmaken dan in deze schema's is aangegeven. Minder vaak of op een andere manier schoonmaken, mag alleen met een goede reden (bijvoorbeeld omdat een ruimte bijna nooit wordt gebruikt).

4.1 Schoonmaken

Goed schoonmaken kost tijd. Als er onvoldoende schoongemaakt is, kunnen er ziekteverwekkers achterblijven of zelfs verspreid worden.

Voor het goed schoonmaken bij Partez gelden de volgende normen:

Hygiënenormen <ul style="list-style-type: none">• Maak schoon van 'schoon' naar 'vuil' en van 'hoog' naar 'laag'.• Meubels en voorwerpen maak je schoon met een allesreiniger van een huishoudelijk schoonmaakmiddel, of gebruik microvezeldoekjes.• Gebruik schoonmaakmiddelen volgens de instructie op de verpakking.• Ververs zichtbaar vies sop direct.• Maak schoonmaakmaterialen na gebruik schoon.• Maak de vloer schoon met een schone dweil of een mop.• Gebruik altijd schone doeken, wissers, en wegwerpsponzen.• Was doeken op 60°C en laat ze aan de lucht drogen.• Meng water met allesreiniger in een fles of plantenspuit voor het schoonmaken van een verschoonkussen. Zorg dat de plantenspuit niet op vernevelstand staat en maak deze iedere dag leeg en schoon.• Vervang het filter van de stofzuiger volgens de fabrieksvoorschriften.
Tips <ul style="list-style-type: none">• Let tijdens het schoonmaken vooral op plekken en voorwerpen die mensen veel aanraken zoals, kranen, lichtschakelaars, deurklinken, telefoons, tafelranden en onderkanten stoelleuning. Hier kunnen veel ziekteverwekkers op zitten.• Let op dat dweilen en moppen droog opgeborgen worden en laat deze niet staan in oud water. Dit zorgt voor een broedplaats voor de ziekteverwekkers.

Droog schoonmaken kan op verschillende manieren gedaan worden: door afstoffen, stofwissen of stofzuigen.

Afstoffen is het schoonmaken van oppervlakken met een droge of vochtige doek. Zo komt het stof niet meer in de lucht.

Stofwissen is het schoonmaken van een gladde vloer met een stofwisapparaat en een droge (wegwerp)doek. Zo verwijdert je stof en vuil dat los op de vloer ligt.

Stofzuigen is ideaal voor het schoonmaken van een tapijt. Het nadeel bij het stofzuigen is dat de stofzuiger zeer fijne stofdeeltjes terugblaast en in de lucht verspreidt.

Voor het stofzuigen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Zuig de ruimtes als er geen kinderen zijn.
- Zet de ramen open tijdens het stofzuigen.
- Gebruik als er geen stofzuiger is geen bezem maar een stofwischer. Een bezem maakt dat het stof zich juist verspreidt.

4.2 Microvezeldoekjes

Als je microvezeldoekjes op de juiste manier gebruikt, nemen ze beter vuil en ziekteverwekkers op dan gewone schoonmaakdoekjes. Bovendien raspen de vezels het vuil los, waardoor je vlekken gemakkelijker verwijdt. Je kunt microvezeldoekjes zowel droog als vochtig gebruiken zonder schoonmaakmiddel.

Hiervoor geldt de volgende norm:

Hygiënenormen

- Volg de instructie voor het juiste gebruik van microvezeldoekjes

Instructie gebruik microvezeldoekjes

Voor een optimaal resultaat gaat u als volgt te werk:

- Gebruik de microvezeldoekjes altijd zonder schoonmaakmiddelen. Wijk hier alleen van af als de leverancier dit aangeeft.
- Wil je de doekjes vochtig gebruiken? Maak ze dan vlak voor gebruik licht vochtig onder de kraan of met het middel dat de leverancier voorschrijft. Leg de doekjes niet in een emmer water. Hierdoor nemen ze direct hun maximale hoeveelheid aan vocht op en verliezen ze hun reinigende werking.
- Vouw de doekjes voor gebruik een aantal keer dubbel, zodat er meerdere vlakken ontstaan. Gebruik een nieuw, schoon vlak zodra de werking minder wordt.
- Stop vuile microvezeldoekjes direct in de was; spoel ze tussentijds niet uit. Microvezeldoekjes trekken vuil zó goed aan dat handmatig uitspoelen geen zin heeft. Alleen in de wasmachine wordt een vuil doekje weer schoon.
- Was de doekjes volgens de voorschriften van de fabrikant.
- Droog gewassen microvezeldoekjes volgens de gebruiksinstructie. **Let op:** niet alle microvezeldoekjes kunnen in de droogtrommel. Berg de doekjes nooit vochtig op, hierdoor kunnen ziekteverwekkers uitgroeien.

4.3 Desinfecteren

In sommige gevallen, bijvoorbeeld als er een bepaalde ziekte heerst of wanneer een oppervlakte besmet raakt met bloed of bloedbijmenging, is het alleen schoonmaken van voorwerpen en oppervlakken onvoldoende. Er moet dan na het schoonmaken ook worden gedesinfecteerd. Alleen wettelijk toegelaten desinfectiemiddelen mogen worden gebruikt (zie bijlage 3).

Als u gaat desinfecteren houdt u zich dan aan de volgende normen:

Hygiënenormen

- Desinfecteer alleen met middelen die zijn toegelaten door het Ctgb: www.ctgb.nl/toelatingen
- Gebruik desinfectiemiddelen alleen na overleg met de GGD als er een ziekte heerst. De GGD legt u uit welk middel je het beste kunt gebruiken met welke concentratie bij het soort ziekteverwekker. Ook geeft de GGD advies over beschermende maatregelen zoals handschoenen en wegwerpschorten.
- Volg de juiste gebruiksaanwijzing van het desinfectiemiddel op.
- **Let op:** desinfecteer alleen als er éérs is schoongemaakt. Desinfecterende middelen werken onvoldoende als iets nog vuil is.

- Desinfecteer een oppervlakte, zoals een verschoonkussen of voorwerpen, met een middel toegelaten door het Ctgb als er bloed of een andere lichaamsvloeistof met zichtbare bloedsporen op zit.
- Laat wat gedesinfecteerd is goed drogen aan de lucht.
- Draag bij het desinfecteren altijd handschoenen van nitril of latex die voldoen aan de NEN(Nederlandse norm) en was de handen na afloop met water en zeep.

Tips

- Huishoudchloor (bleekwater) mag niet worden gebruikt om te desinfecteren. Het product is instabiel en niet toegestaan als desinfectiemiddel.
- Zie bijlage 3 voor meer informatie.

4.4 Afvalverwerking

Afval kan een bron van ziektekiemen zijn. Bovendien trekt afval ongewenste dieren aan. Daarom moet de opslag en afvoer van afval aan bepaalde eisen voldoen.

Hygiënenormen

- Leeg afvalcontainers minstens één keer per dag. Sluit de zakken goed en bewaar ze in gesloten rolcontainers. Stal deze containers niet in een ruimte waar ook schone materialen staan opgeslagen.
- Verzamel etensresten direct na het gebruik van maaltijden in afsluitbare afvalbakken.
- Houd de opslagplaats schoon, zodat er geen ratten of andere ongewenste dieren op afkomen. Plaats geen afval naast afvalcontainers. Houd containers gesloten en zorg dat het afval minimaal één keer per week en vóórdat een container vol is wordt opgehaald.

5. Bouw en inrichting

In dit hoofdstuk vind je de eisen aan de bouw en inrichting die nodig zijn om een goede persoonlijke hygiëne, schoonmaak en hygiënische omgang met materialen, producten en afval mogelijk te maken. Voor elk soort ruimte binnen de opvang vind je hieronder een paragraaf met de hygiëne-eisen. Daarnaast zijn er aanvullende bouwvoorschriften vastgelegd in het Bouwbesluit. Bijvoorbeeld eisen aan de toiletten. De specifieke eisen verschillen per type bouw (bestaande bouw of nieuwbouw); deze details vallen buiten de reikwijdte van deze richtlijn. Het Bouwbesluit vind je op wetten.overheid.nl.

5.1 Algemene Eisen

Alle ruimtes binnen Partez moeten veilig en goed schoon te maken en te houden zijn.

Hiervoor gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Maak wanden en vloeren van een glad materiaal dat goed te reinigen is.
- Zorg voor goede verlichting om bij schoon te maken.
- Richt ruimtes zo in dat schoonmakers overal bij kunnen. Voorkom moeilijk bereikbare hoeken en oppervlakken.

5.2 Toiletten

Iedereen die van het toilet gebruikmaakt, moet de handen kunnen wassen. Daarnaast moet de toiletruimte goed schoon te maken zijn. Dat gaat alleen als muren en vloeren glad zijn en er geen vocht in kan doordringen. Vocht is namelijk een goede voedingsbodem voor ziekteverwekkers.

Hiervoor gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Zorg dat de vloeren en de wanden tot minimaal 1,50 meter hoogte geen vocht kunnen opnemen en gemakkelijk schoon te maken zijn. Het materiaal op de rest van de wanden en het plafond moet goed bestand zijn tegen water en waterdamp.
- Zorg voor een wastafel met stromend water, een zeepdispenser en bij voorkeur papieren handdoeken of anders een stoffen handdoek en vervang deze minimaal ieder dagdeel.
- Plaats toiletten en wasbakken op kind hoogte of plaats een opstapmogelijkheid zoals een trapje en een wc-brilverkleiner.
- Zorg dat de deuren goed schoon te maken zijn.
- Plaats speciale containers voor maandverband en tampons in de toiletten voor de beroepskrachten.
- Vervang beschadigde toiletten direct.

5.3 Opslag schoonmaak materialen

Zorg voor een aparte opslagruimte waar het schoonmaakmaterialen en -middelen opgeborgen kunnen worden. Zo blijven vuile en gevaarlijke stoffen of giftige materialen gescheiden van voedingsmiddelen en buiten bereik van kinderen.

Hygiënenormen

- Maak een ophangstelsel zodat bezems, trekkers en andere materialen niet op de grond staan. Op deze manier kunnen ze beter drogen.
- Plaats indien mogelijk een uitstortgootsteen waar vuil water wordt ververst en materialen gemakkelijk kunnen worden schoongemaakt.
- Plaats gevaarlijke schoonmaakmiddelen, zoals ammoniak, in lekbakken. Zorg dat kinderen er niet bij kunnen.
- Verwijder etiketten niet van de schoonmaakproducten. Bij vergiftiging is het noodzakelijk dat hulpverleners weten om welk middel het gaat.

6. Voedselveiligheid

Kinderen kunnen ziek worden van eten dat besmet is met ziekteverwekkers. In de 'Warenwet Hygiëne van Levensmiddelen' (voor een overzicht van relevante regelgeving, zie: nvwa.nl) staat dat iedereen die eten verstrekt aan 'derden' maatregelen moet nemen om de kans te verkleinen dat iemand ziek wordt van het eten. Deze maatregelen noemen we ook wel een voedselveiligheidssysteem of Hygiëncode.

6.1 Basisprincipes van voedselveiligheid

Voedselveiligheidsmaatregelen zijn gebaseerd op drie basisprincipes: beheersing van de temperatuur, netheid (hygiëne) en controle van de houdbaarheid.

Beheersing van de temperatuur

De temperatuur van gekoelde of diepvriesproducten beïnvloedt de voedselveiligheid. Hoe kouder deze producten worden bewaard, hoe minder kans ziekteverwekkers hebben om uit te groeien. Bij hoge temperaturen worden veel ziekteverwekkers juist gedood. Daarom gaan veel regels in de Hygiëncode over de temperatuurnormen. Zo mag de temperatuur in een koelkast niet hoger zijn dan 7 °C en moet rauw vlees tot minstens 75 °C worden verhit.

Hygiëne

Via vuile handen en vuile materialen (zoals keukenspullen, de koelkast of andere etenswaren) kan voedsel besmet raken met ziekteverwekkers. Daarom staan er in de Hygiëncode zowel normen die gesteld worden aan de persoonlijke hygiëne van mensen die werken met voedsel als regels gericht op de schoonmaak van materialen en werkruimten.

Houdbaarheid

Al het voedsel kan bederven. Daarom is het controleren en garanderen van de houdbaarheid van producten een belangrijk aspect van voedselveiligheid.

6.2 Hygiëncodes

Hygiëncodes zijn een praktische uitwerking van de basisprincipes van voedselveiligheid, ook wel HACCP (een systeem om de voedselveiligheid te beheersen) genoemd. In de Hygiëncode staan maatregelen die je moet nemen wanneer je bezig bent met eten. Van het kopen of het ontvangen van eten tot aan het bewaren van voedsel en van het bereiden van het eten tot aan het serveren van eten en drinken. Door te werken volgens een Hygiëncode, voldoe je aan de wettelijke voorschriften van voedselveiligheid.

Hygiënenormen

- Werk volgens de 'Hygiëncode voor kleine instellingen'. (Zie bijlage 2)
- Zorg dat iedereen die betrokken is bij voedselprocessen volgens de Hygiëncode werkt.

6.3 Zuigelingenvoeding

Aangemaakte flesvoeding is poeder dat al met water is aangemaakt en in een fles zit. Poedervormige zuigelingenvoeding is een kwetsbaar product en daarom moet aangemaakte flesvoeding altijd gekoeld bewaard worden. Partez mag geen aangemaakte zuigelingenvoeding vanuit huis toestaan, omdat het te lang buiten de koeling kan zijn geweest.

Voor de hygiëne en veiligheid van de flesvoeding gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Accepteer alleen flesvoeding die in poedervorm wordt aangeleverd, in afgepaste hoeveelheden.
- Bewaar aangemaakte flesvoeding bij 4°C. Als aan het einde van de dag nog voeding over is deze weggooien.
- Bewaar de fles niet in de koelkastdeur omdat de temperatuur in de deur niet altijd hetzelfde is.
- Aangemaakte flesvoeding mag maximaal 1 uur buiten de koelkast blijven.
- Bewaar de poedervormige zuigelingenvoeding in blik op een droge en koele plek.

Moedermelk

Ook moedermelk moet gekoeld bewaard en vervoerd worden. Het is daarom belangrijk dat de ouders informatie meekrijgen over hoe ze de moedermelk moeten afleveren. (Zie bijlage 3). Binnen Partez wordt hier tijdens het intakegesprek met de ouder(s) informatie over gegeven door de beroepskrachten.

Hiervoor gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Geef ouders instructie over de behandeling van afgekolfdde moedermelk. De moedermelk moet van huis naar Partez gekoeld overgebracht worden in bijvoorbeeld een koeltas of koelbox.
- Bewaar moedermelk in de koelkast op 4°C en gebruik deze op dag van aanleveren of vries deze in (maximaal 48 uur na afkolven). Moedermelk kan twee weken in de gewone vriezer goed blijven en drie maanden bij -18°C.
- Ontdooi bevroren moedermelk altijd in de koelkast. Vries moedermelk nooit twee keer in.
- Schrijf de datum en tijdstip van ontdooien op de fles (wanneer de fles uit de vriezer wordt gehaald). Gebruik ontdooide moedermelk binnen 24 uur.

Bereiding van zuigelingenvoeding

Flesvoeding en moedermelk mogen opgewarmd worden in de magnetron, flessenwarmer of een pannetje. Het mag niet koken, anders gaan de voedingsstoffen verloren.

Voor het hygiënisch bereiden van zuigelingenvoeding gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Maak zuigelingenvoeding klaar op een plek die strikt gescheiden is van de schoonplek. Uit een kraan die gebruikt wordt voor handen wassen en het verschonen van kinderen mag géén water getapt worden voor zuigelingenvoeding.
- Gebruik flessen die je goed kunt schoonmaken: met een wijde opening en glad vanbinnen.
- Gebruik flessen met duidelijke maatverdeling.
- De flessen en spenen zijn kind gebonden.
- Schud de fles goed na het opwarmen en controleer de temperatuur op de pols.

Reinigen van flessen en fopspeen

In babyvoeding kunnen ziekteverwekkers goed groeien. Daarom moeten de flessen en spenen zeer goed worden schoongemaakt. Leg flessen ongeveer 10 minuten in kokend water. Voeg de speen de laatste 3 minuten toe.

Wanneer je het volgende stappenplan volgt worden de flessen en spenen brandschoon:

1. Pak een schone theedoek, en leg het op een groot bord.
2. Gebruik de magnetronsterilisator om de flessen en spenen uit te koken.

3. Plaats eerst 10 minuten de fles, en vervolgens 3 minuten de speen in het kokende water.
4. Haal alle producten eruit met schone gewassen handen.
5. Laat het water uit de sterilisator lopen.
6. Leg het flesje en de speen op een schone theedoek, en laat ze even drogen.
7. Vouw de punten van de theedoek over de uitgekookte flessen en spenen heen.

Voor de hygiëne van spenen en flessen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Gebruik flessen en spenen die door middel van koken in water op het vuur (thermisch) schoon gemaakt kunnen worden.
- Spoel flessen en spenen direct na gebruik eerst om met koud water om bacteriegroei te stoppen.
- Maak fopspenen schoon, in bijvoorbeeld de vaatwasser, als deze vervuild zijn.
- Kook fopspenen minstens één keer per week uit.
- Haal de spenen van een fles los van de ring en stop deze met de flessen in de vaatwasser op normaal programma **of** maak de flessen en spenen schoon met afwasmiddel, heet water en een speciale afwasborstel, als er geen vaatwasser is.
- Spoel altijd goed om na het wassen en laat spenen en flessen omgekeerd drogen.
- Bewaar schone flessen en spenen op een schone en droge doek of flessenrek.

7. Geneesmiddelenverstrekking en medisch handelen

In dit hoofdstuk vind je de hygiëne- en veiligheidsnormen en adviezen voor het toedienen van medicijnen, medisch handelen, huid- en wondverzorging en het omgaan met bloed en bijtaccidenten. Veel kinderen op een kindercentrum hebben soms medische zorg nodig tijdens het verblijf. Daarom is het voor de beroepskrachten belangrijk om te weten hoe zij hygiënisch en veilig kunnen handelen.

Wet BIG

In speciale gevallen kunnen ouders aan de beroepskrachten vragen om bepaalde medische handelingen uit te voeren, bijvoorbeeld het toedienen van sondevoeding. De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De Wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt zodanig niet voor beroepskrachten in een kindercentrum. Deze beroepskrachten zijn niet opgeleid om medische handelingen toe te passen zoals artsen en verpleegkundigen, daarom hoeven zij ook niet BIG Wet geregistreerd te zijn.

Risicovolle handelingen

De risicovolle handelingen zijn 'niet-voorbehouden' handelingen, die een beroepskracht wel zou mogen en kunnen verrichten, als deze goede instructie heeft gekregen (bijv. een vingerprik om de bloedsuiker te bepalen bij een kind met diabetes). Ouders, specialisten, artsen of verpleegkundigen kunnen samen met de beroepskrachten en leidinggevende afspraken maken over hoe medicijnen en risicovolle handelingen worden toegepast. Ook kan er afgesproken worden welke beroepskracht uitleg kan krijgen voor bepaalde handelingen. Een beroepskracht die uitleg heeft gekregen is bevoegd om handelingen uit te voeren maar nog niet bekwaam. Een beroepskracht is pas bekwaam wanneer zij/hij een handeling meerdere malen heeft uitgevoerd of heeft geoefend. Een beroepskracht kan dan zonder problemen medicijnen geven aan een kind.

Voorbehouden handelingen

Bepaalde medische handelingen, de 'voorbehouden handelingen' mogen alleen worden uitgevoerd als een ouder hierom vraagt. De handeling mag alleen uitgevoerd worden door personen die zowel bevoegd als bekwaam zijn (bijv. injecteren) en mag niet zomaar door iemand uitgevoerd worden. De Wet BIG bepaalt dat deze handeling bevoegdheid en bekwaamheid vereist. Ook als de ouder/verzorger deze handeling in de thuissituatie zelf verricht kunnen zij de handeling niet overdragen aan beroepskrachten van kindercentrum. Ouders kunnen mogelijk afspraken maken om op locatie te komen injecteren. De ouder/verzorger kan ervoor zorgen dat een beroepskracht bevoegd en bekwaam kan worden. Een arts of verpleegkundig specialist moet dan, na instructie een bekwaamheidsverklaring invullen op naam van de beroepskracht.

7.1 Geneesmiddelenverstrekking op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen mee die overdag gebruikt worden. Denk aan 'pufjes' tegen astma, antibiotica of zetabletten. De beroepskrachten vragen de ouders om duidelijke informatie over de toediening en de verantwoordelijkheden. Houd goed overleg met de ouders als er iets verandert in het medicijngebruik en leg alle afspraken schriftelijk vast. Hiervoor wordt binnen Partez gebruik gemaakt van het Toestemmingsformulier toedienen medicijnen.

Hygiënenormen

- Stel een 'overeenkomst gebruik geneesmiddelen' schriftelijk vast waarin met de ouder(s) het volgende is afgesproken:
 - om welk medicijn het gaat;
 - het gebruik en dosering van het medicijn;
 - wanneer en hoe vaak het toegediend moet worden;
 - hoe lang het medicijn bewaard kan worden en hoe (volgens verpakking).
- Neem alleen medicijnen aan in de originele verpakking.
- Laat de ouders een nieuw medicijn altijd eerst thuis gebruiken.
- Lees goed de bijsluiter zodat u weet wat de bijwerkingen kunnen zijn.
- Noteer hoe en hoe vaak het medicijn moet worden gegeven.
- Houd een aftekenlijst bij wanneer het kind het medicijn heeft gehad.
- Controleer de houdbaarheidsdatum altijd van tevoren.
- Bewaar het medicijn zoals beschreven op de verpakking.
- Stel een calamiteitenplan op voor ongevallen met gezondheid en medicijnen.

7.2 Thermometer

Ziektes kunnen verspreid worden via het gezamenlijk gebruik van een thermometer.

Voor een hygiënisch en goed gebruik van de thermometer gelden de volgende adviezen:

Hygiënenormen

- Gebruik thermometerhoesjes.
- Maak de thermometer na elk gebruik schoon met water en zeep.
- Desinfecteer de thermometer, na het schoonmaken, volgens de gebruiksaanwijzing van de fabrikant.

7.3 Huid- en wondverzorging

Wanneer een kind een klein, open (schaaf)wondje heeft, mag er geen infectie ontstaan.

Om dit te voorkomen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Was de handen voor en na de wond- of huidverzorging.
- Gebruik een spatel of tissue als u crème uit een pot schept.
- Spoel het wondje schoon met water.
- Dep pus of wondvocht met bijvoorbeeld een steriel gaasje.
- Dek het wondje af met een pleister of verband.
- Verwissel de pleister of verband om het wondje of huid schoon te houden.

7.4 Risico van bloed

In bloed of wondvocht kunnen virussen aanwezig zijn. Zorg er daarom voor dat je hygiënisch werkt.

Om besmetting met bloed te voorkomen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Deel geen nagelschaartjes of vijlen.
- Draag wegwerphandschoenen van latex of nitril bij het aanraken of opruimen van bloed die voldoen aan de NEN (Nederlandse norm) en voorzien zijn van het CE (Conformité Européenne) logo.
- Gooi de wegwerphandschoenen direct na gebruik weg en was de handen met water en zeep. Bij het uittrekken van de handschoenen kunnen uw handen besmetten door de vuile buitenzijde van de handschoenen.
- Was textiel met bloed op 60°C, of op een temperatuur van 40°C tot 60°C én droog in de droogtrommel (minimale stand kast droog).
- Verwijder bloed met papier, schoon water en allesreiniger. Droog daarna het oppervlak en desinfecteer met een middel toegelaten door het Ctgb. Laat drogen aan de lucht.

7.5 Risico van bijten

Als een kind wordt gebeten door een ander kind, en er ontstaat een wond met zichtbaar bloed, gelden de volgende behandelnormen:

Hygiënenormen

- Laat het wondje goed door bloeden.
- Spoel de wond met water of fysiologisch zout.
- Desinfecteer de wond met goedgekeurd wond-desinfectiemiddel met een RVG (Register Verpakte Geneesmiddelen) -nummer.
- Dek het wondje af met een pleister.
- Was de handen met water en zeep.
- Bel direct daarna een huisarts of de GGD voor meer informatie over het risico. Vraag aan de leidinggevende hoe het contact verloopt met de GGD of artsen.

8. Hygiëne in speel- en zwemgelegenheden

In dit hoofdstuk vind je de hygiëne, veiligheidsnormen en adviezen voor zandbakken en zwembadjes.

8.1 Zandbakken, zandwatertafels

Zandbakken

In de zandbakken kan vuil liggen van etensresten, bladeren, bouwafval, glas of straatvuil. Etensresten kunnen dieren aantrekken die de zandbak vervuilen met ontlasting, waarmee de kinderen in aanraking kunnen komen. Wanneer het zand vervuild is met uitwerpselen van honden en katten kunnen deze uitwerpselen spoelwormen bevatten. De eitjes van deze wormen kunnen via de ontlasting in het zand terechtkomen. Als er ontlasting wordt gevonden in de zandbak, is het verversen van al het zand niet altijd noodzakelijk. Alleen als de uitwerpselen er mogelijk langer dan drie weken in hebben gelegen (na een vakantieperiode bijvoorbeeld), moet het zand verversed worden omdat de ontwikkeling van de spoelwormeitjes die in de ontlasting aanwezig kunnen zijn drie tot vier weken duurt.

Voor de hygiëne van het kind tijdens het spelen in een zandbak gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Bedek de zandbak met een vocht doorlatende dekking.
- Controleer het zand op vuil voor het spelen en maak zo nodig schoon.
- Schep uitwerpselen van honden en katten met ruim zand eromheen uit.
- Verschoon het zand wanneer er uitwerpselen van honden of katten in liggen, die er mogelijk langer dan drie weken in hebben gelegen.
- Laat kinderen niet eten of drinken in de zandbak.
- Veeg het zand goed af van de kleding.
- Was de handen van de kinderen na het spelen in de zandbak.

Zandwatertafels

Bij het gebruik van een zandwatertafel wordt er rekening gehouden met het volgende:

Hygiënenormen

- Vernieuw het zand minimaal vier keer per jaar.
- Houd de omgeving van de zandwatertafel schoon.
- Laat de kinderen **niet** eten of drinken bij de zandwatertafel.
- Was de handen van de kinderen na het spelen.

8.2 Buitenzwembadje

Met warm weer wordt er mogelijk een zwembadje buiten gezet voor een korte periode. Ook voor zwembadjes is de veiligheid en de hygiëne van het kind enorm belangrijk. Het water in het zwembadje kan vervuild raken door de urine, ontlasting of speeksel van kinderen. Het water kan besmet worden met ziekteverwekkers en een kind kan dit binnenkrijgen door het water in te slikken.

Hygiënenormen

- Controleer of het bad schoon is voordat je dit vult met water.
- Vul het bad elke dag met drinkwater.
- Ververs het water direct zodra het zichtbaar vervuild is.
- Gebruik alleen speelgoed wat tegen water kan zoals kunststof of roestvrijstaal.
- Maak bad speelgoed schoon na gebruik.
- Zorg ervoor dat er geen dieren in het water kunnen komen.
- Maak het zwembadje schoon na ieder gebruik.
- Meld het zwembad volgens de Whvbz (Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden) als deze het hele jaar door op het centrum staat.

9.(Huis)Dieren en ongewenste dieren

In dit hoofdstuk vind je de hygiënenormen en adviezen betreft dieren, ongewenste dieren en de omgang hiermee. Dieren en insecten, zoals wespen en teken, kunnen mensen besmetten met infectieziekten en daardoor kunnen klachten ontstaan.

Houdt je dieren binnen het kindercentrum dan kan de [Hygiëncode voor kinderboerderijen in Nederland](#) volgen, deze beschrijft de werkwijze om de hygiëne te verbeteren. Deze code kan een kindercentrum overnemen en gebruiken.

9.1 Dierenplaagbeheersing

Ratten, muizen en duiven zijn voorbeelden van dieren die niet alleen overlast en schade geven, maar ook infectieziekten kunnen overdragen. Om de medewerkers en kinderen hiertegen te beschermen, is een goede dierplaagbeheersing nodig. Hierbij moet de beheersing zich in de eerste plaats richten op het voorkómen van ongewenste dieren door wering, en pas in de tweede plaats op bestrijding.

Maatregelen om ongewenste dieren te weren richten zich op het voorkomen of beperken van:

- plekken waar ongewenste dieren kunnen binnenkomen, schuilen of nestelen;
- de aanwezigheid van water en voedsel(resten).

Deze maatregelen zijn onder te verdelen in technisch-bouwkundige, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen. Technisch-bouwkundige maatregelen zijn bijvoorbeeld horren plaatsen, kieren en gaten dicht en wild struikgewas (waar dieren in kunnen schuilen) rondom het gebouw verwijderen. Een goede schoonmaak en het bewaren van eten in afsluitbare bakken of potten zijn voorbeelden van hygiënische maatregelen. Onder bedrijfsmatige maatregelen valt onder andere het controleren van binnenkomende producten op (sporen van) ongewenste dieren.

Hygiënenormen

- Beheers ongewenste dieren op uw locatie volgens de IPM-benadering. Schakel zo nodig hulp in van een dierplaagbeheerser die volgens deze methode werkt.
- Stel een dierplaagbeheersplan op.
- Evalueer minimaal jaarlijks of de maatregelen uit uw dierplaagbeheersplan nog worden uitgevoerd en effectief zijn.
- Houd de getroffen maatregelen bij in een logboek.
- Gebruik zelf **geen** bestrijdingsmiddelen, maar schakel bij overlast een deskundige dierplaagbeheerser in.

9.2 Wespen en Bijen

Wespen en bijen veroorzaken nare steken. Ze worden aangetrokken door zoete geuren. Waarschuw een arts of bel de ambulance als er een heftige reactie ontstaat na een steek, zoals: bewusteloosheid, allergie, of benauwdheid. Ga direct naar de eerste hulp of bel een arts als een kind in de mond of hals wordt gestoken.

Om dit te voorkomen of om snel te handelen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Laat kinderen buiten geen voedsel eten of drinken wat wespen en/of bijen aantrekt.
- Maak plakkerige handen en monden schoon voor het naar buiten gaan.
- Neem altijd een pincet en speciaal spuitje mee tegen steken. Als het kind wordt gestoken verwijder de angel direct en zuig het gif weg met het speciale spuitje.

Tips

- Koel de steekplek met ijsklontjes ingewikkeld in een theedoek of washandje.

9.3 Teken

Teken kunnen besmet zijn met bacteriën die de ziekte van Lyme veroorzaken. Teken leven in bossen, struiken en in hoog gras. Zij leven van menselijk en dierlijk bloed en bijten zich vast aan de huid. Bij het opzuigen van het bloed kunnen bacteriën worden overgebracht. Voor meer informatie kan je terecht op de [website van het RIVM](#).

Om tekenbeten te voorkomen gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Draag in het bos of natuur altijd kleding met lange mouwen en broekspijpen (de broekspijpen in de sokken). Teken kunnen achterblijven in kleding.
- Controleer kinderen op tekenbeten na een uitstapje.
- Verwijder met het tekenpincet de teek zo snel mogelijk en desinfecteer het wondje na de beet. Noteer de datum en de plek van de beet.

Tips

- Neem altijd een tekenverwijderaar mee naar het bos en lees de bijsluiter goed voor gebruik.
- Het RIVM heeft de app 'Tekenbeet' ontwikkeld. Deze app is gratis te downloaden. Met deze app kunnen mensen (ook zonder internetverbinding!) opzoeken hoe teken eruitzien en wat je moet doen om teken correct en snel te verwijderen.

Omgang met dieren

Kinderen kunnen via direct contact besmet raken met ziekteverwekkers. Of gezondheidsklachten krijgen door allergenen die van de dieren afkomen zoals huidschilfers.

Voor een veilige en hygiënische omgang met dieren gelden de volgende normen:

Hygiënenormen

- Alle dieren moeten ingeënt zijn tegen ziekten.
- Leer de kinderen hoe zij moeten omgaan met dieren, om aanvallen, bijten of krabben te voorkomen.
- Laat kinderen nooit alleen met dieren.
- Laat kinderen dieren **niet** kussen.
- Houd kinderen weg bij dierenvoer.
- Houd kinderen weg bij kattenbakken.
- Zwangere vrouwen mogen kattenbakken **niet** verschonen.
- Was na dierencontact de handen goed met water en zeep.

Verantwoording

De hygiënerichtlijn voor de kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang is voor het laatst volledig herzien in 2016. Aan de laatste herziening hebben de volgende organisaties bijgedragen:

- Brancheorganisatie Kinderopvang
- GGD Gemeentelijke Gezondheidsdienst Amsterdam
- GGD Flevoland
- GGD Gelderland-zuid
- GGD Hollands Noorden
- GGD Kennemerland
- GGD Amsterdam, team Milieu en Gezondheid
- RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, centrum Gezondheid en Milieu
- Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI Landelijke coördinatie infectieziektebestrijding)

Wijzigingen sinds laatste herziening:

- Juli 2019: de richtlijn is omgezet naar webbased tekst; hierbij zijn enkele niet-inhoudelijke aanpassingen gedaan en zijn diverse hyperlinks geüpdatet. De bijlage 'Voorbeeld overeenkomst gebruik geneesmiddelen is verwijderd omdat dit geen onderdeel is van een hygiënerichtlijn. De branche kan hiervoor zelf een voorbeeldovereenkomst opstellen.
- Maart 2020: de NEN Nederlandse norm -norm EN 420 voor handschoenen is komen te vervallen. De zin 'Desinfecteer de thermometer, na het schoonmaken, met een middel toegelaten door het Ctgb in 7.2 is vervangen door 'Desinfecteer de thermometer, na het schoonmaken, volgens de gebruiksaanwijzing van de fabrikant'.